

POLITIKA BOJA PROTI PODVODOM

Úvod

Úrad vlády Slovenskej republiky ako sprostredkovateľský orgán pre Program Slovensko 2021-2027 (ďalej len „ÚV SR“ alebo „SO“) sa zaväzuje zachovávať vysoké právne, etické a morálne štandardy, dodržiavať zásady integrity, objektivity a čestnosti a vďaka spôsobu, akým vykonáva svoju činnosť, chce byť vnímaný ako **subjekt, ktorý bojuje proti podvodom a korupcii**. Tento záväzok je spoločný pre všetkých zamestnancov SO.

Cieľom tejto politiky je podporovať kultúru, ktorá odrádza od podvodnej činnosti a uľahčiť prevenciu a odhaľovanie podvodov, ako aj tvorbu postupov, ktoré pomôžu pri vyšetrovaní podvodov a súvisiacich trestných činov, a ktoré zabezpečia, že sa takéto prípady budú riešiť včas a vhodným spôsobom.

ÚV SR má zároveň zavedený a certifikovaný systém manažérstva proti korupcii v súlade s požiadavkami normy STN ISO 37001:2016, ktorý je platný pre všetky činnosti vykonávané ÚV SR a predstavuje záruku, že ÚV SR podniká primerané a efektívne kroky na zabránenie korupcii a inej protispoločenskej činnosti.

Za týmto účelom boli v podmienkach SO zavedené postupy na **oznamovanie podozrení z nezrovnalostí, trestných činov, podvodov a korupcie, vrátane situácií, pri ktorých dochádza k možnému konfliktu záujmov**.

Pojem **podvod** sa bežne používa na opísanie širokej škály prehrškov vrátane krádeže, korupcie, sprenevery, podplácania, falšovania, skresľovania skutočností, kolúzie, prania špinavých peňazí a zatajovania podstatných skutočností. Často sa s ním spája podvodné konanie s cieľom získať osobný prospech, prospech osoby blízkej alebo tretej strany, alebo zapríčiniť stratu pre iných - **úmysel je kľúčovým prvkom, ktorý odlišuje podvody od nezrovnalostí**. Podvod nemá len potenciálny finančný dopad, ale môže spôsobiť poškodenie dobrej povesti organizácie zodpovednej za efektívne a účinné riadenie finančných prostriedkov. Tento aspekt je mimoriadne dôležitý pre organizácie verejnej správy, ktoré sú zodpovedné za riadenie fondov Európskej únie.

Korupcia je zneužitie právomoci alebo postavenia vo vlastný prospech alebo v prospech iných strán.¹

Ku **konfliktu záujmov** dochádza vtedy, keď je ohrozený nestranný a objektívny výkon úradných funkcií z dôvodov týkajúcich sa rodiny, citového života, politickej alebo národnostnej príslušnosti, ekonomického záujmu alebo akéhokoľvek iného spoločného záujmu napríklad so žiadateľom o prostriedky z fondov Európskej únie alebo s ich prijímateľom.

Zodpovednosti

- Na úrovni SO je zriadená pracovná skupina pre riadenie rizík podvodov (ďalej len „pracovná skupina“) za účelom identifikovania potenciálnych rizík podvodov, minimalizovania pravdepodobnosti ich vzniku a zníženia ich dopadu. Pracovnú skupinu tvoria zástupcovia všetkých organizačných útvarov sekcie európskych programov ÚV SR a zástupca RO pre P SK. Pracovná skupina je zodpovedná najmä za identifikáciu rizík podvodov, ich analýzu a hodnotenie, definovanie existujúcich kontrolných mechanizmov, navrhovanie opatrení a termínov na ich prijatie, monitorovanie rizík podvodov a prijatých opatrení a posúdenie rizík podvodov v prípade zásadných zmien riadiacich a kontrolných systémov SO.
- V rámci SO riadenie rizík podvodov koordinuje odbor auditu, kontroly, nezrovnalostí a vykazovania.

¹ Články 15 až 19 Dohovoru Organizácie Spojených národov proti korupcii (434/2006 Z. z. oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky) - https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf.

- V rámci SO sa:
 - vykonáva pravidelné preskúmavanie a vyhodnocovanie rizík podvodov (Pracovná skupina pre riadenie rizík podvodov);
 - vypracováva účinná politika boja proti podvodom (odbor auditu, kontroly, nezrovnalostí a vykazovania);
 - zabezpečuje informovanosť zamestnancov o rizikách podvodov (útvary sekcie európskych programov ÚV SR) a vzdelávanie zamestnancov v oblasti boja proti podvodom ;
 - bezodkladne nahlasujú prípady podozrenia z podvodu príslušným vyšetrovacím orgánom v spolupráci s organizačným odborom;
- Vedúci zamestnanci SO sú zodpovední za:
 - zabezpečenie existencie primeraného systému vnútornej kontroly a prijímania nápravných opatrení;
 - sledovanie výskytu indikátorov podvodu (tzv. červených vlajok), ktoré upozorňujú na možnú podvodnú aktivitu, a reagovanie na ne²;
 - bezodkladné nahlasovanie prípadov podozrenia z podvodu, korupcie, možného konfliktu záujmov príslušným vyšetrovacím orgánom;
 - vymáhanie protiprávne použitých finančných prostriedkov v prípade potvrdenia podvodného konania;
 - predchádzanie podvodom a ich odhaľovanie;
 - prijímanie nápravných opatrení vrátane prípadných administratívnych sankcií, ak sú potrebné.

Oznamovanie podozrení z nezrovnalostí, trestných činov, podvodov, korupcie, vrátane situácií, pri ktorých dochádza k možnému konfliktu záujmov

SO má zavedené nasledujúce postupy pre oznamovanie/nahlasovanie:

- potenciálnych rizík podvodov vrátane podozrení z podvodu a nezákonného konania na e-mailovú adresu: podozrenia.mrk@vlada.gov.sk
- podvodného alebo korupčného správania na e-mailovú adresu: podozrenia.mrk@vlada.gov.sk
- protispoločenskej činnosti, ktorú môže zamestnanec SO oznámiť v písomnej forme na adresu zodpovednej osoby³ alebo v elektronickej forme na adresu oznamovatel@vlada.gov.sk⁴. Zodpovedná osoba a ďalšie osoby, ktoré sa oboznámili s oznámením sú povinné zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa a totožnosti dotknutej osoby.⁵

•

podozrení z trestných činov alebo inej nezákonnej činnosti, s dopadom na finančné prostriedky EÚ a SR je možné zasielať na e-mailovú adresu infoirq@minv.sk zriadenú Národnou protikorupčnou jednotkou v spolupráci s ONÚ OLAF.

- podozrení z nezrovnalostí pri čerpaní finančných prostriedkov EÚ na e-mailovú adresu zriadenú Úradom vlády SR - nezrovnalosti@vlada.gov.sk (potrebné náležitosti zasielaného podnetu sú uvedené na webovom sídle <https://www.olaf.vlada.gov.sk/nahlasovanie-podozreni-z-nezrovnalosti-pri-cerpani-prostriedkov-eu/>)
- podozrení z podvodov s dopadom na finančné prostriedky EÚ na OLAF (EK) je možné urobiť prostredníctvom webového sídla https://fns.olaf.europa.eu/main_sk.htm alebo Európskej prokuratúry prostredníctvom webového sídla <https://www.eppo.europa.eu/sk/nahlasenie-trestneho-cinu-europskej-prokurature>.

O podozreniach z podvodu alebo korupcie môže ktokoľvek informovať OLAF. Všeobecné pravidlo pri oznamovaní podozrenia z podvodu alebo korupcie je: „Čím včasnejšie a konkrétnejšie informácie sú,

² Zoznamy všetkých potenciálnych indikátorov podvodu sú uvedené v prílohách Usmernenia o ukazovateľoch podvodu pre Európsky fond regionálneho rozvoja, Európsky sociálny fond a Kohézny fond, ktoré je dostupné na: https://ec.europa.eu/regional_policy/sk/information/publications/cocof-guidancedocuments/2009/information-note-on-fraud-indicators-for-erdf-esf-and-cf.

³ Zodpovednou osobou je útvar Úradu vlády SR, v ktorého pôsobnosti je prevencia korupcie.

⁴ Čl. 3 smernice vedúceho Úradu vlády SR č. 8/2023 o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti na Úrade vlády SR.

⁵ Čl. 8 smernice vedúceho Úradu vlády SR č. 8/2023 o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti na Úrade vlády SR.

tým lepšie“. Zároveň by sa mali predložiť aj všetky dostupné dokumenty na podloženie informácií. OLAF možno kontaktovať vo všetkých úradných jazykoch. Všeobecné kontaktné údaje (telefónne čísla, poštová adresa, webové formuláre) sú zverejnené na: https://ec.europa.eu/anti-fraud/contacts/general-contacts_sk.

Uvedené spôsoby oznamovania môžu využiť aj osoby, ktoré nie sú v pracovnoprávnom alebo inom obdobnom pracovnom vzťahu s ÚV SR.

Všetky oznámenia sú vybavované v najprísnejšej tajnosti a v súlade so zákonom č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zákonom č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) a internými predpismi ÚV SR. Zodpovedná osoba a ďalšie osoby, ktoré sa oboznámili s oznámením sú povinné zachovávať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa a totožnosti dotknutej osoby. Nikto nesmie hroziť odvetným opatrením alebo postihovať odvetným opatrením oznamovateľa.⁶

Postupy pri identifikovaní podvodného konania

V prípade akéhokoľvek podozrenia, že bol v procese implementácie spáchaný trestný čin (napr. subvenčný podvod, poškodzovanie finančných záujmov EÚ, falšovanie a pozmeňovanie verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky v súlade s Trestným zákonom) podľa § 3 ods. 2 Trestného poriadku, sú zamestnanci ÚV SR povinní túto skutočnosť oznámiť vedúcemu zamestnancovi, ktorý zabezpečí bezodkladné písomné oznámenie tejto skutočnosti orgánom činným v trestnom konaní (napr. Generálna prokuratúra SR, Úrad boja proti organizovanej kriminalite Prezídia Policajného zboru).

Opatrenia proti podvodom

SO zaviedol primerané opatrenia proti podvodom na základe dôkladného riadenia rizík podvodov. Na zisťovanie rizikových operácií sa používajú aj IT nástroje (napríklad systém ARACHNE). Zároveň sa zabezpečuje, aby zamestnanci SO boli informovaní o rizikách podvodov a priebežne absolvovali školenia v oblasti boja proti podvodom.

SO dôrazne a promptne skúma všetky prípady podozrení z podvodu, aby v prípade potreby zlepšil vnútorný systém riadenia a kontroly.

Riadenie rizík podvodov vykonáva pracovná skupina pre riadenie rizík podvodov zväčša na ročnej báze. Pracovná skupina postupuje v zmysle Štatútu a rokovacieho poriadku pracovnej skupiny pre riadenie rizík podvodov SO a Postupov SO pre riadenie rizík podvodov.

Konflikt záujmov

Zamestnanci SO sú povinní konať tak, aby nehrozil, nevznikol a netrval konflikt záujmov.⁷

Každý zamestnanec SO predchádza konfliktu záujmov najmä tým, že:⁸

- sa zdrží osobných záujmov alebo záujmov inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktoré môžu ovplyvniť výkon pracovných úloh alebo služobných úloh vo verejnom záujme,
- vykoná všetky potrebné úkony na prevenciu konfliktu záujmov a na riešenie možného konfliktu záujmov,
- nezneužíva informácie získané v súvislosti s vykonávaním pracovných úloh a služobných úloh na osobný záujem alebo záujem inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby,

⁶ Čl. 5 smernice vedúceho Úradu vlády SR č. 8/2023 o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti na Úrade vlády SR.

⁷ § 45 zákona č. 121/2021 Z. z. o príspevkoch z fondov Európskej únie a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

⁸ Čl. 14 ods. 1 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 6/2024 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR.

- vyhýba sa nezákonnému zvýhodňovaniu fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ktorá spolupracuje alebo má záujem spolupracovať s ÚV SR, osobitne s SO,
- neponúka a neposkytuje fyzickej osobe alebo právnickej osobe žiadnu výhodu vyplývajúcu z jeho postavenia v organizačnej štruktúre služobného úradu,
- prekonzultuje situáciu s vedúcim zamestnancom pri pochybnostiach, či sú jeho aktivity mimo výkonu pracovných úloh alebo služobných úloh zlučiteľné s jeho postavením zamestnanca,
- nezneužíva svoje postavenie alebo funkciu v záležitostiach, ktoré nesúvisia s plnením jeho pracovných úloh alebo služobných úloh.

Každý zamestnanec SO je povinný oznámiť služobnému úradu bez zbytočného odkladu akýkoľvek skutočný alebo možný konflikt záujmov.⁹

Zamestnanec, ktorý je v konflikte záujmov, nesmie rozhodovať alebo zúčastňovať sa na rozhodovaní vo veci, ktorej sa konflikt záujmov týka, ani mať prístup k informáciám, ktoré sa danej veci týkajú. Nadriadený určí iného zamestnanca SO, ktorý bude rozhodovať vo veci alebo zúčastňovať sa na rozhodovaní vo veci namiesto zamestnanca, ktorý je v konflikte záujmov.¹⁰

Ak má zamestnanec pochybnosť o svojom konflikte záujmov, bez zbytočného odkladu to oznámi svojmu priamemu nadriadenému, resp. zamestnancovi určenému riešením agendy konfliktu záujmov (ak relevantné), ktorý vec posúdi a ak je zamestnanec SO v konflikte záujmov, zabezpečí, aby sa nepodieľal na plnení služobných úloh alebo pracovných úloh, najmä na konaní a rozhodovaní, a nemal prístup k informáciám, ktoré sa danej veci týkajú.¹¹

Pri riešení konfliktu záujmov zamestnanca SO je možné:

- poveriť zamestnanca SO vykonávaním iných činností, kde nebude v konflikte záujmov,
- vylúčiť zamestnanca SO z rozhodovania, ak má reálny, potenciálny alebo zdanlivý konflikt záujmov,
- zabezpečiť, aby nemal zamestnanec SO prístup k dokumentom a informáciám, ak môže mať reálny, potenciálny alebo zdanlivý osobný záujem.

Konzultácie

V prípade pochybností týkajúcich sa oznamovania/nahlasovania protispoločenskej činnosti, podozrení z podvodov, diskriminácie, konfliktu záujmov, prijímania darov, korupčného správania a pri pochybnostiach v súvislosti s rizikami podvodov sú zamestnanci SO oprávnení požiadať o konzultáciu oddelenie prevencie korupcie ÚV SR¹² resp. osobu vykonávajúcu dohľad¹³. V prípade konkrétnej etickej dilemy zamestnanca SO je možné kontaktovať aj Radu pre štátnu službu na emailovej adrese rss@vlada.gov.sk.

Záver

Podvody sa môžu prejavovať mnohými rôznymi spôsobmi. SO uplatňuje politiku nulovej tolerancie voči podvodom, korupcii a konfliktu záujmov, a má zavedený spoľahlivý systém kontroly, ktorý je navrhnutý tak, aby sa v najväčšej možnej miere predchádzalo podvodom a aby sa zabezpečilo ich odhalenie a náprava dôsledkov, v prípade, že k nim dôjde.

⁹ Čl. 14 ods. 2 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 6/2024 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR.

¹⁰ Čl. 14 ods. 3 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 6/2024 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR.

¹¹ Čl. 14 ods. 4 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 6/2024 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR, resp. dokument Záznam o nahlásení a riešení možného konfliktu záujmov.

¹² Čl. 25 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 6/2024 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR.

¹³ Čl. 3 ods. 2 Smernica vedúceho Úradu vlády SR č. 6/2024 o opatreniach v oblasti prevencie korupcie na Úrade vlády SR.